

KLASYFIKACJA BŁĘDÓW JĘZYKOWYCH

W ocenianiu wypracowań i kierowaniu pracą ucznia nad kształtowaniem sprawności językowo - stylistycznej przydatna jest (wspólna dla wszystkich) klasyfikacja błędów, którą stosuje egzaminator okręgowej komisji egzaminacyjnej. Opracowano ją na podstawie:

- A. Cegiela, A. Markowski *Z polszczyzną za pan brat*, Warszawa 1982
- A. Markowski *Nowy słownik poprawnej polszczyzny*, Warszawa 1999

Błędy gramatyczne

1. błędy fleksyjne, czyli:

- a) nieodmienianie wyrazów, np. nieodmienianie liczebników, nieodmienianie polskich nazwisk, np. *Zawarła związek małżeński z Janem Cierpisz, Rekordu Janusza Sidło długo nikt nie pobił*; nieodmienianie imion polskich zakończonych na .o, np. *Hugo Kollątaja, Bruna Walickiego*
- b) błędna odmiana wyrazów, np. nazwisk kobiet, np. *Billewiczówniej*, błędna odmiana nazw miejscowości, np. w *Jabłonnej*,
- c) nadawanie rzeczownikom niewłaściwego rodzaju, np. *ten pomarańcz, ten niedolega*
- d) błędne stopniowanie przymiotników, stosowanie niewłaściwego rodzaju stopniowania, np. *bardziej mądry* lub łączenie dwóch rodzajów stopniowania, np. *bardziej mądrzejszy*
- e) nieuwzględnianie różnic między męską i żeńską formą czasowników, np. *przyszłem*
- f) błędna forma czasowników powstająca na skutek skrzyżowania różnych wzorców odmiany, np. *przekonywuję i przekonywujący*

2. błędy składniowe, czyli:

- a) naruszenie związku zgody, np. *Wujostwo przyjechało do nas na całe lato.; Do Kmicica przyszedł stary Kiemlicz i synowie.*,
- b) naruszenie związku rzędu . polegające najczęściej na stosowaniu formy biernika tam, gdzie powinna być zastosowana forma dopełniacza, użyciu niewłaściwego spójnika lub pomyleniem zakresu użycia bezokolicznika i rzeczownika odczasownikowego, np. *Nie trzeba zwracać uwagę na wszystkie błędy wypowiedzi ustnej., Udostępnienie sali gimnastycznej dla uczniów możliwe jest dopiero po zakończeniu lekcji., Dyrektor szkoły umożliwił nam wyjść na wystawę do muzeum.*
- c) połączenie w całość dwóch przymków z jednym rzeczownikiem, który jest użyty w przypadku wymaganym tylko przez jeden z przymków, np. *Kostiumy można oglądać przed i po spektaklu.*
- d) użycie przymków w niewłaściwym znaczeniu, np. *gdzie* w znaczeniu *który* *Czytałem niedawno Potop, gdzie zamieszczono kadry z filmu Hoffmana.*
- e) naruszenie normy w związkach składniowych liczebnika . zgody i rzędu, np. *Pięć dzieci siedziało na ławce., Spotkanie Ojca Świętego z dwadzieścia jeden tysiącem młodzieży.*
- f) w zdaniach złożonych: rozpoczynanie zdania jedną konstrukcją, a kończenie inną, np. *Zarówno lektury szkolne, podręczniki i różne encyklopedie czytałem, przygotowując się do matury;*
- g) błędne zastosowanie imiesłowowych równoważników zdań, np. *Przygotowując się do matury była piękna, słoneczna pogoda.; Opublikował kolejny tom poezji, zdobywając w naszym konkursie pierwszą nagrodę.;*

h) niewłaściwy szyk wyrazów w zdaniach podrzędnych przydawkowych, np.
Ciotka Oleńki przygotowała posiłek dla Kmicica, który składał się dużej ilości potraw.

i) nieuzasadnione powtarzanie tych samych struktur składniowych w obrębie jednego zdania, np. *Przyjaciele Kmicica, który był narzeczonym Oleńki, którą mu stary Billewicz zapisał w testamencie, w którym był również zapis o wsi, którą mu Billewicz również dał, bardzo wesoło bawili się w dworku.*

Małgorzata Burzyńska . Kupisz

Błędy leksykalne, czyli:

1. błędy słownikowe (wyrazowe)

a) użycie wyrazu w niewłaściwym znaczeniu, np.

Wizja szklanych domów była nierealna do realizacji.

Kompozycja końca utworu jest otwarta.

To, z kolei przeświadcza czytelników, że autor miał rację.

b) zbędne zapożyczenia, np.

Staram się kupować tylko produkty light.

Agent od public relations to novum w polskich firmach.

Lubię spotykać się z koleżankami w caffè bar.

c) dobór niewłaściwych wyrazów bliskoznacznych, np.

Sytuacja polityczna kraju wpłynęła na odrębność literatury Stefana Żeromskiego.

Swą służbę stemplowały śmiercią.

Moja siostra okazała się humanitarna, ponieważ pomogła mi odrobić lekcje.

d) nadużywanie wyrazów o szerokim zakresie, np.

Ta książka odniosła duże powodzenie wśród młodzieży.

Pisarz nie posiadał poglądów na ten temat.

Nic nie mam do powiedzenia w temacie bezrobocia.

e) nadużywanie modnych słów, np.

Osobiście uważam, że...

Mówiła dokładnie tak, jak nie powinna była mówić.

Aczkolwiek ja twierdzę, że bohater postąpił nieetycznie.

Czułam się jakby nieusatysfakcjonowana.

f) niewłaściwe użycie lub nadużywanie zaimków osobowych i nieokreślonych, np.

Pisarz ukazał nam panoramiczny obraz społeczeństwa.

Dlatego właśnie nadał swojemu utworowi tytuł .Przedwiośnie..

Staruszka opowiadała nam o jej własnych kłopotach.

Nie mam czasu na jakąś rozrywkę.

g) pleonazmy, np.

Pisarz nie wiedział, jak potoczyły się dalej losy Polski.

Dlatego tak liczne koncepcje programu uzdrowienia zaprezentował w tym utworze.

Strugi mokrego deszczu zalewały oczy przechodniom.

Jej zło i obrazy łatwo sobie wyobrazić.

2. błędy frazeologiczne, czyli:

a) łączenie elementów pochodzących z dwóch różnych związków

frazeologicznych, np.

Marzenia bohatera rozwiały się w gruzy.

Pod Grunwaldem to rycerze zakonni odnieśli klęskę.

b) przekształcanie frazeologizmów, np.

Spotkanie z twarzą w twarz.

Słoń nadepnął mu na twarz.

Spocząć na osiągnięciach.

c) niedokładne rozumienie znaczenia związku frazeologicznego, np.

Z bogatej gamy dzieł Józefa Ignacego Kraszewskiego najbardziej podoba mi się .Stara baśń..

Bohaterowi wyrosły rogi i stał się o wszystko zazdrosny.

Judym nie zasypiał gruszek w popiele, postanowił więc rozstać się z Joasią.

d) tautologia, (wypowiedź, w której wyraz określany i określający mają taką samą treść), np.

Spotkanie Klucznika i Jacka Soplicy, dwóch nieprzyjaciół kończy się przebaczeniem, mimo iż obaj żywili do siebie złość.

Miłosz jest na pewno wielkim i wybitnym poetą.

Był patriotą i kochał swoją ojczyznę.

Kochanowski wytyka szlachcie jej złe wady.

Bezpośrednim świadkiem wydarzeń...

e) neologizmy frazeologiczne, np.

Być może trudno było realistycznie spojrzeć na ówczesną rzeczywistość.

Wyraził swoje intencje odnoszące się do rewolucji.

Horeszko w chwili śmierci zaznaczył znak krzyża w powietrzu.

3. błędy słowotwórcze

a. zastosowanie niewłaściwego formantu, np.

kotkowa, projekciarz, pierwszoklasiarz, zapisywacz

b. używanie formacji zbudowanej niezgodnie z polskimi modelami słowotwórczymi, np.

biznesplan, kinderniespodzianka,

Błędy stylistyczne (nie nastąpiło naruszenie norm gramatycznych, ale dokonano złego wyboru środków językowych), czyli:

a) wielosłowie (używanie wyrazów zbędnych, niewnoszących żadnych informacji do tekstu . styl rozwlekły),np.

W obu fragmentach zostały przedstawione szczere uczucia, wypływające z głębi serca

Żeromski umarł, nie znając, jak potoczyły dalej losy Polski, lecz pozostawił żywy dowód swoich niepokojów o przyszłość kraju . powieść .Przedwiośnie., która służy również i ludziom współczesnym, gdyż nasze czasy nie oszczędziły nam wielu rozterek dotyczących Polski.

Ta koncepcja była swoistego rodzaju marzeniem Żeromskiego, który tą drogą chciał pokazać, czego pragnie, będąc wyrazicielem innych.

b) wieloznaczność, np.

Ocena pracy nauczyciela była zaskakująca.

c) skróty myślowe, np.

W .Ferdydurke. Witolda Gombrowicza występuje absurd i neologizmy.

Izabela Łęcka była piękną kobietą: miała jasne włosy, niebieskie oczy, zgrabną

sylwetkę i szary kostium.

d) mieszanie stylów (np. używanie słownictwa urzędowego w języku potocznym lub potocznego w oficjalnym, czyli naruszenie zasad harmonii stylistycznej.

Do tej kategorii błędów zaliczamy również nadużywanie poetyzmów wpływających na kwiecistość stylu), np.

W ogniu rzeczywistości pod obuchem faktów pryska jak bańka mydlana łabędzi śpiew o racjonalnej gospodarce.

Sługa nigdy tego nikomu nie mówił, gdyż był wściekły z powodu śmierci swego pana...

W piątek po południu nie miałem czasu, ponieważ poszedłem na pocztę, by uiścić należne opłaty.

W późniejszej fazie rozwoju osobowości Kordian był zdolny do podejmowania ważnych decyzji.

e) ubóstwo słownictwa ujawniające się w nadużywaniu zaimków, np.

Jacek Soplica otrzymał to, co chciał . przebaczenie i mimo to, że zrobił to tuż przed śmiercią...

Uczniowie w końcu przekonali się do tego, opłacił się im ich trud.

f) nadużywanie wyrazów obcych zakłócających komunikatywność, np.

Akt mowy może realizować takie cele, jak: lokucję, illokucję, perlokucję.

W aspekcie stosunków bilateralnych ten fakt należy ocenić ambiwalentnie.

g) stylizacja językowa nie mająca uzasadnienia w treści i charakterze stylowym wypowiedzi, (niejednolitość stylistyczna), np.

Jan Kochanowski jest świetlaną postacią w panteonie poetów renesansu.

Imaginacja podpowiadała mu, że decyzja, którą podejmie, spowoduje ogromne perturbacje

Błędy merytoryczne, czyli:

a) błędy rzeczowe- dotyczą głównie treści pracy (wiadomości i zastosowania wiadomości)

b) brak zrozumienia istoty faktów, wydarzeń, zjawisk oraz związków i zależności między nimi.

c) Błędy w definiowaniu pojęć i terminów, w użyciu i nazw, w podawaniu nazwisk (także ich błędny zapis)

d) zniekształcenie cytatów

Błędy logiczne - błędy w myśleniu (np. skróty i przeskoki myślowe, pomieszenie przyczyn i skutków,)

Przyjaźń w literaturze każdej z epok była tematem bardzo często poruszonym.

Mimo iż to problem zawsze aktualny, to jednak pisarze znacznie częściej wybierali słowo .nienawiść., .wróg. jako motyw przewodni w swoich utworach.

Starożytna doskonałość Homera oraz wielki kunszt poetycki naszego wieszca narodowego sugerują o wielkiej mocy ich utworów.

Innym podobieństwem obu dzieł jest wywołanie u słuchaczy czy rozmówców takich uczuć, jak: wzruszenie i poczucie żalu.

Lucyna Grabowska